

<http://www.arianafghanistan.com>

۲۰۱۹/۰۷/۱۷

حفیظ الله خالد

آخرین خطابه مرحوم داؤد خان

در مورد شخصیت و افکار مرحوم سردار محمد داؤد خان تا کنون نظریات گوناگونی از طرف نویسندگان و پژوهشگران کشور ارائه گردیده که هرکدام شخصیت مرحوم داؤد خان را از دیدگاه های خویش مورد ارزیابی قرار داده اند. هدف نگارنده از نگاشتن این سطور تکرار آن نظریات نبوده، بدون شک تأریخ در مورد هر یک از زمامداران حال و گذشته کشور ما قضاوت عادلانه اش را خواهد کرد نوشته هذا گزارشی از چشم دید نگارنده از یک گردهمائی است که مرحوم داؤد خان در ماه حوت سال ۱۳۵۶ آخرین بیانیه خویش را در آن ایراد نموده بود. مرحوم داؤد خان در جریان پنج سال زمامداری خویش سفر های زیادی به خارج انجام داد، هدف مسافرت های وی به کشورهای مختلف جهان و منجمله کشورهای ثروتمند عربی چون کویت، عربستان سعودی، و لیبیا جلب مساعدت های آن دول در انکشاف اقتصادی کشورش بود.

در آخرین سال حیات خویش مرحوم داؤد خان از ولایات کشور نیز بازدید بعمل آورد تا ضمن واریسی امور ولایات برنامه های حکومت خویش را در زمینه انکشاف اقتصادی به مردم توضیح نماید، آخرین بازدید وی در ماه حوت سال ۱۳۵۶ به جلال آباد و از آنجا به ولایت لغمان صورت گرفت، بیانیه مرحوم داؤد خان در اجتماع چندین هزار نفری شهر مهترلام آخرین خطابه ای بود که وی در زمان حیات خویش در یک گردهمائی ایراد نمود بدین وسیله گزارش آن گردهمائی و بخش هایی از بیانیه شفاهی مرحوم داؤد خان که در آن اجتماع ایراد نموده جهت آگاهی بیشتر هموطنان عزیز از نظریات رهبران دیروز وطن تقدیم میگردد.

قابل یاد آوریست که در آنوقت "محمد حسن گردیزی" که از دوستان نزدیک داؤد خان بود به حیث والی ولایت لغمان ایفای وظیفه می نمود. وی که شخص صادق، پرکار و در بین مردم از محبوبیت و شهرت نیکی برخوردار بود والی حسن خان بیشتر به عمران و آبادانی آن ولایت بخصوص اعمار سرک ها و تأسیسات عام المنفعه توجه داشت تا

امور اداری و کار کردن عقب میز دفتر، علاقمندی وی به امور ساختمانی و سرکسازی به حدی بود که بعضاً خود شخصاً در امور ساختمانی سهم می گرفت، به خاطر همین خدمات صادقانه وی بود که هنرمندان محلی در آنوقت در وصف والی حسن خان آهنگ ها و سروده های زیادی سروده بودند و از آنجمله آهنگ معروف:

والی صیب دی ژوندی وی تول وطن گلزار شو مسجد زمور آباد شو

در آن ایام زبانزد خاص و عام بود.

سه روز قبل از مسافرت مرحوم داؤد خان بولایت لغمان والی حسن خان کار ساختمانی زمین کوچک مربع شکلی را در مرکز شهر مهترلام به طورعاجل آغاز و امور مراقبت آنرا خود به عهده گرفت، توجه پیهم والی حسن خان به ساختن آن زمین کوچک که در کنار مسجد جامع و در چوک شهر مهترلام موقعیت داشت کنجاوی اکثر عابرین و شهریان مهترلام را برانگیخته بود، مردم که در مورد هدف آن ساختمان مربع شکل چیزی نمی دانستند هر بار وقتی والی از محل بازدید می نمود عده ای از عابرین و کسبه کاران شهر به دور آن محل جمع شده هر کدام تصورات و پیشبینی های مختلفی در مورد کاربرد آن ساختمان کوچک که بیشتر به سکوی پرش شباهت داشت داشتند معماران و کارگران ساختمانی نیز در حالیکه مصروف پیشبرد کار ساختمان آن بودند ولی در مورد چگونگی استفاده از آن معلومات نداشته سرانجام آن معما زمانی حل گردید که مرحوم داؤد خان هنگام بازدید خویش از ولایت لغمان آخرین بیانیه خویش را از آن محل ایراد نمود .

مرحوم داود خان بعد از مواصلت به ولایت لغمان مستقیماً به مقر آنولایت رفته گزارش اجراءات دو ساله مسؤولین ولایت لغمان را استماع نمود، متعاقب آن حوالی ساعت ده قبل از ظهر بود که داؤد خان به معیت والی و عده ای از رؤسای دوایر ولایت لغمان به محل ایراد آخرین خطابه خویش مواصلت نمود. در آنوقت هیچ کس تصور نمی نمود که این آخرین بیانیه وی خواهد بود و دو ماه بعد داؤد خان با خانواده اش در یک کودتای خونین بشهادت خواهد رسید.

مهترلام مرکز ولایت لغمان شهر کوچکی بود که اخبار حوادث درآن به سرعت به سراسر شهر پخش می گردید، خبر ورود داؤد خان به شهر مهترلام نیز در همان صبحگاهان به سراسر شهر و قریه های مجاور پخش و هزاران نفر از ساکنین شهر و

روستائیان قریه های اطراف به زودی خود را به محل ایراد بیانیه داؤد خان که به وسیله افراد امنیتی محافظت می شد رسانیدند، اصناف و مغازه داران شهر اکثراً دکانهای خویش را بسته چون با نام و شخصیت داؤد خان اکثر مردم آنجا از زمانیکه وی نایب الحکومه حکومت اعلی مشرقی بود آشنا بودند لذا با شنیدن خبر ورود داود خان به مرکز ولایت لغمان هزاران نفر از چهار گوشه و اکناف به شهر مهترلام هجوم آوردند.

به نظر میرسد مسؤولین ولایت آمادگی لازم را برای تنظیم امور نداشته و کاملاً غافل گیر شده بودند. بعد از آنکه مرحوم داود خان در محل معین ایراد خطابه قرار گرفت چون لودسپیکرهای قوی که بتواند صدا را به همه حاضرین که عده از آنها در فاصله نسبتاً دور از محل بیانیه قرار داشت برساند وجود نداشت لذا در آغاز از حاضرین تقاضا گردید تا جلو آمده خود را به لوژ یا محل بیانیه نزدیک تر سازند، با اعلان این خبر همه در تلاش آن شدند تا خود را به محل سٹیژ نزدیک نمایند، با در نظر داشت آنکه اکثریت حاضرین را کسبه کاران شهر و روستائیان قریه های مجاور تشکیل میداد که با نظم و مقررات اشتراک در همچو گرد همائی ها آشنائی زیادی نداشته و از جانب دیگر تجمع چندین هزار نفر در یک محل مزدحم و کوچک باعث آن شد که سر و صدا و بی نظمی ادامه داشته تا جائیکه مرحوم داؤد خان که منتظر بود تا سر و صدا ها خاموش گردیده وی بیانیه خویش را ایراد نماید با تواضع خطاب به حاضرین اظهار داشت (اگر شما خاموش نمی شوید بیائید شما صحبت نمائید که من گوش نمایم.) با همه تلاش هایی که از طرف مسؤولین امنیتی برای ایجاد نظم انجام شد بی نظمی و سر و صدا ها همچنان ادامه داشت خطر آن میرفت ایراد بیانیه مرحوم داود خان ملغی گردد، در چنین وقت حساس مرحوم حسن خان والی لغمان میک را گرفته نخست خود را معرفی و با صدای بلند از حاضرین خواست تا هرکس در هر موقعیتی که قرار دارد در همانجا باقی مانده ساکت باشد وی درخواست خویش را چندین بار تکرار نمود، بعد از چند دقیقه سکوت، همه جا را فرا گرفته مرحوم داؤد خان به بیانیه خویش آغاز نمود.

داؤد خان در شروع بیانیه از مسافرت خویش به ولایت لغمان و دیدن اهالی آنجا اظهار خوشی نمود، وی از پیشرفت های اقتصادی که در جریان پنج سال تأسیس جمهوریت در عرصه های مختلف صورت گرفته بود به تفصیل صحبت نمود، مرحوم داؤد خان همچنان به مخالفت هایی اشاره نمود که از طرف گروه های چپ و راست علیه جمهوری نو بنیاد وی در جریان بود، وی در این رابطه اظهار داشت (کسانی بودند که تا وقتی در حکومت سهیم بودند دست بیوس و پا بیوس ولی همینکه از حکومت خارج شدند به تخریب و دشمنی آغاز نمودند) به نظر می رسد که هدف پرزیدنت داؤد از این گروه بخشی از اعضای حزب دموکراتیک بود که در واپسین سال های زمامداری مرحوم داؤد خان از قدرت کنار زده شده بودند.

مرحوم داؤد خان بعد از ختم بیانیه خویش از باغ قلعه سراج بازدید بعمل آورده بعد از ظهر همان روز وی دوباره رهسپار ولایت ننگرهار گردید فردای آن مرحوم داؤد خان با همسر خویش بدون سر و صدا در موتری لند کروزری که خود آنرا میراند بار دیگر به ولایت لغمان آمده از مقبره پدر خویش سردار محمد عزیز خان که در جوار زیارت مهترلام واقع در جنوب غرب مرکز ولایت لغمان دفن است زیارت نمود، وی همچنان در بازدید دوم خویش که به شکل غیر رسمی و بدون سر و صدا انجام شد از نقاط مختلف ولایت لغمان بازدید بعمل آورد. روح مرحوم داود خان و همه شهدای وطن شاد باد. ۱۷ مارچ ۲۰۰۹م

آخرین خطابه مرحوم سردار محمد داؤد خان شهید

farhad_labib_aakherin_bayaniyae_sardar_moh_daood.pdf